

OMGANGSPROTOCOL EUROPASCHOOL

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING

- Missie Europaschool
- Visie Europaschool
- Visie op pestgedrag

PESTEN OP SCHOOL

- Pesten voorkomen
- Aanpak van pestgedrag
- Sociale veiligheid

BIJLAGEN

- Bijlage 1 Rollen bij pesten en inzet bij deze rollen
- Bijlage 2 Signalen die kunnen duiden op pesten

INLEIDING

Voor u ligt het omgangsprotocol van de Europaschool. Het protocol is geschreven voor kinderen, leerkrachten en ouders. Het omgangsprotocol is erop gericht dat we samen zorgen voor een zo veilig mogelijk leer- en leefklimaat op school. Pesten is een probleem dat we willen voorkomen. We willen dat iedereen zich veilig voelt. Als de kinderen zich veilig voelen, kunnen ze zich optimaal ontwikkelen.

Het protocol is geen statisch document. Afhankelijk van ontwikkelingen binnen de school en de maatschappij, zal het gebeuren rond pesten zich verder ontwikkelen. In dat geval passen we het protocol aan.

Missie

Onze missie is: "De Europaschool, de wereld in het klein".

Onze leerlingen worden optimaal toegerust om deel te nemen aan de maatschappij, nu en in de toekomst. Met kinderen en ouders met veel nationaliteiten is de Europaschool de wereld in het klein. Het is onze pedagogische taak om iedere leerling te helpen een plek in de wereld, binnen en buiten de school, in te nemen. De diversiteit van onze leerlingen is ons uitgangspunt. Een aanbod van rijke Nederlandse taal, extra vreemde talen en beredeneerd denken is ons gereedschap voor het ontwikkelen van een open en onderzoekende houding.

Visie

Onze visie is gebaseerd op het onderwijsmanifest 2023-2027 van Esprit. Esprit Scholen: grenzenloos leren in Amsterdam. Het manifest is het fundament voor onze onderwijskundige visie. Esprit staat voor: inspirerend, innovatief en internationaal. De scholen van Esprit zijn hechte gemeenschappen waar (leer)paden van leerlingen en medewerkers bij elkaar komen. Onze aanpak van het onderwijs staat in open verbinding met de wereld. Ontwikkeling is belangrijk. We vinden dat iedereen onderwijs van goede kwaliteit verdient. We bieden een inclusieve omgeving waarin pluriformiteit en diversiteit als belangrijke waarden worden gezien. We ontwikkelen leerpaden met perspectief en bieden ondersteuning waar nodig. We geven ook kaders mee, spreken leerlingen aan om hun gedrag bij te sturen als dat nodig is. Leerlingen krijgen de ruimte om zich te vormen en te zijn wie ze zijn, zodat ze floreren en klaar zijn om als wereldburgers met een open blik deel te nemen aan de samenleving. We moedigen leerlingen aan, zodat ze het lef hebben om fouten te maken en ervaren dat ze daarvan leren.

Wij zijn ervan overtuigd dat de basisvaardigheden een fundament zijn voor optimale deelname aan de maatschappij. Een rijk Nederlands taalaanbod en goed rekenonderwijs vormen daarom een essentieel onderdeel van ons curriculum. Ieder schooljaar bepalen we de schoolambitie. We gaan uit van realistische doelen op basis van de behaalde resultaten en leggen de lat hoog.

Daarnaast verdient ieder kind uitdaging en gelegenheid om eigen talenten te ontdekken.

Wij creëren een omgeving waar kinderen zichzelf mogen zijn, waar zij zichzelf en de ander leren kennen en waar zij verantwoordelijkheid, zeggenschap en respect geven en krijgen. Wij helpen de leerling zelfstandigheid te ontwikkelen in doen en denken.

De veelzijdige achtergrond van onze leerlingen en ons sterke en gevarieerde taalaanbod dragen bij aan de ontwikkeling van een open en nieuwsgierige houding, respect en begrip. Het werkt verbindend dat elke leerling, ongeacht de thuistaal, op school met een nieuwe taal bezig is.

Visie op pestgedrag

Onze missie “De Europaschool, de wereld in het klein”, weerspiegelt de diversiteit van onze populatie. Onze pedagogische taak is om iedere leerling te helpen een plek in de wereld, binnen en buiten de school, in te nemen. We doen dat vanuit een positieve grondhouding en gebruiken daarvoor de gedragsaanpak School Wide Positive Behavior Support (PBS). Hiermee bouwen we aan een duurzaam, positief schoolklimaat. Het doel is om een veilige omgeving te creëren waarin sociaal gedrag van leerlingen toeneemt en gedragsproblemen zoveel mogelijk worden voorkomen. De gezamenlijke kernwaarden die we belangrijk vinden bij de omgang met elkaar zijn: veiligheid, respect en verantwoordelijkheid.

Op basis van die waarden zijn gedragsverwachtingen geformuleerd. Die verwachtingen worden aangeleerd. Voorbeelden zijn: Hoe gedraag je je veilig en respectvol op de gang, buiten enz. Goed gedrag wordt vervolgens beloond. Steeds wordt uitgedragen wat voor school we voor iedereen willen zijn en wat je daarvoor moet doen en laten. Grensoverschrijdend gedrag wordt op een eenduidige manier aangepakt.

In alle klassen worden aan het begin van het schooljaar afspraken over het gewenste gedrag in de klas gemaakt en gevisualiseerd. Deze afspraken zijn regelmatig onderwerp van gesprek. Voor ongewenst gedrag hebben we een menu van consequenties gemaakt. We gaan daarbij uit van klein en groot probleemgedrag. Als er zich ernstige incidenten voordoen, of is er sprake van enig lichamelijk letsel ontstaan is, wordt er een incidentenregistratie gemaakt: Wat is er, waar gebeurd en wie waren erbij betrokken?

De intern begeleider is het aanspreekpunt voor pesten op school. Daarnaast hebben we twee vertrouwenspersonen op school.

PESTEN OP SCHOOL

Onderstaande informatie komt van de website School & Veiligheid.

Pesten is een vorm van agressief gedrag waarbij één persoon of een groep een ander pijn probeert te doen. Vaak gebeurt dit voor een langere periode (stelselmatig) en het is meestal gericht op één persoon. Ook is er vaak sprake van machtsongelijkheid. Dat betekent dat de pester bijvoorbeeld fysiek sterker is of een betere sociale positie heeft in de groep. Er bestaan verschillende vormen van pesten. Fysiek pesten is de meest zichtbare vorm van pesten. Maar pesten kan ook verbaal zijn (uitschelden, roddelen), relationeel (buitensluiten), materieel (spullen kapot maken, verstoppen) of online.

Als pesten niet tijdig wordt aangepakt heeft dit grote gevolgen. Verschillende onderzoeken tonen aan dat slachtoffers van pesten – zelfs nog jaren later – kampen met psychische problemen, somberheid, angsten, eenzaamheid, onzekerheidsgevoelens en moeite hebben met het aangaan van sociale contacten en relaties. Pesten staat een gezonde ontwikkeling en goede leerprestaties in de weg. Naast negatieve gevolgen voor de slachtoffers tast pesten het gevoel van veiligheid aan bij alle leerlingen. Het zorgt voor een negatieve sfeer in de klas, leerlingen gaan minder graag naar school en kunnen zich minder goed concentreren. Daarnaast beïnvloedt het natuurlijk ook het plezier en de manier waarop je als leraar voor een groep staat.

Pesten is een groepsprobleem. Kinderen die pesten, doen dat meestal om hun eigen sociale positie in de groep te verbeteren, oftewel hun status te verhogen. Pesten gebeurt daarom ook juist als er

publiek bij is, want dat geeft betekenis aan het pesten. Door te lachen of een pester op een andere manier aan te moedigen bevestigen zij de pester.

Veel pestgedrag tussen leerlingen speelt zich online af op bijvoorbeeld sociale media. Bij online pesten – oftewel cyberpesten – gaat het om onder meer buitensluiten op sociale media, nare berichten sturen, nare reacties, bedreigen, afpersen, nep-accounts maken, het verspreiden van ongewenst beeldmateriaal en shame-sexting.

Als het gaat over online pesten, zien we met name de cijfers van jongeren in het middelbaar onderwijs. Toch weten we dat online pesten ook al speelt in de bovenbouw van het basisonderwijs. In groep 7 en groep 8 is vrijwel 100% van de leerlingen actief op sociale media. Online pesten staat vaak niet op zichzelf. In de meeste gevallen is het een verlengstuk van ander pestgedrag. Ondanks dat online pesten vaak buiten schooltijd gebeurt heeft het directe invloed op de veiligheid in de klas.

Pesten voorkomen

De leerkrachten spelen een belangrijke rol bij het voorkomen van pesten. Zij werken op verschillende manieren aan een prettig en veilig klimaat. Gedurende het schooljaar werken de leerkrachten voortdurend aan een positieve groepsvorming. Zij maken afspraken over regels en omgangsvormen. Er wordt aandacht besteed aan overeenkomsten en verschillen tussen kinderen. Er wordt de tijd genomen om elkaar te leren kennen waardoor wordt gestimuleerd dat kinderen meer begrip en empathie voelen voor elkaar. Er wordt vanuit de methode PBS positief beloond. Leerkrachten bouwen aan een warme band met de kinderen. Zij monitoren continu de dynamiek van de groep. Ze geven zelf het voorbeeld hoe we met elkaar omgaan. We begrenzen ongewenst gedrag waarbij we in verbinding blijven met de leerling. We keuren het gedrag af maar niet de leerling zelf. Door het in gesprek blijven met de groep, individuele leerlingen en ouders verzamelen we informatie hoe het in de groep of met individuen gaat.

Aanpak van pestgedrag

De leerkrachten hebben een sleutelrol. Zij zijn de eerstverantwoordelijken voor de aanpak van pestgedrag. Iedere melding van pesten moet serieus genomen worden en geverifieerd. De volgende stappen worden daarbij ondernomen.

1. Afzonderlijke gesprekken voeren met gepeste en pester. Het gesprek met de gepeste leerling wordt eerst gevoerd. Het is belangrijk dat de gepeste leerling zich gesteund voelt. Met deze leerling worden de vervolgstappen om tot een oplossing te komen besproken. Stem dit af met de gepeste en doe niets buiten de afspraken met de gepeste om. Vervolgens wordt het gesprek gevoerd met de pester en eventueel andere betrokken kinderen. Er wordt duidelijk een grens aangegeven dat het pesten moet stoppen. In het gesprek wordt gezocht naar de motivatie van de pester om te pesten.
2. De leerkracht heeft een gezamenlijk gesprek met de pester en de gepeste. Het probleem wordt duidelijk en helder geformuleerd. In overleg met beide partijen worden concrete afspraken gemaakt om pestgedrag tegen te gaan/te stoppen. Als er meerdere kinderen uit de groep betrokken zijn bij het pestgedrag kan er gekozen worden voor de no-blame aanpak waarbij de leerkracht een kleine groep formeert die bestaat uit vrienden van de gepeste, meelopers, zwijgers en pesters. Allen zullen worden aangesproken op hun verantwoordelijkheid om het voor de gepeste goed te maken. De sfeer van de gesprekken moet open zijn en oplossingsgericht. (Wat kun jij doen om.. en jij?) Er worden afspraken

gemaakt. Er kan ook worden gekozen voor een klassengesprek waarbij vooral ook benadrukt zal worden dat alle kinderen zich veilig en fijn moeten voelen op school en dat melden van pesten geen klikken is. Er wordt een afspraak gemaakt over wanneer een evaluatie plaatsvindt. De leerkracht zal nauwkeurig observeren. Het team en de medewerkers van de tussenschoolse opvang worden geïnformeerd om signalen op te vangen of bij te sturen indien nodig. Het wordt geregistreerd in Parnassys.

3. Indien de situatie daadwerkelijk om grensoverschrijdend gedrag gaat, bespreken de leerkracht/de intern begeleider/de directie het gedrag met ouders van gepeste en pester(s). Aan ouders van de pester(s) worden eventueel uiterste consequenties kenbaar gemaakt. Doel is samen met ouders te kunnen werken aan oplossing.
4. In geval dat ouders melding hebben gemaakt van pestgedrag, wordt teruggekoppeld naar de ouders wat is afgesproken. Met de ouders wordt besproken dat er na de eerste evaluatie weer contact zal worden opgenomen. Deze stap zal ook worden genomen als de leerkracht de situatie als 'ernstig' inschat zonder dat de ouders melding hebben gemaakt.
5. Op de afgesproken datum wordt een gesprek met de gepeste en pester samen of afzonderlijk (leerkracht schat in wat het best is) of met de no-blame groep gevoerd. Is het gelukt om de afspraken na te komen? Zo ja: Afspraken worden gehandhaafd/bijgesteld en een volgend gesprek afgesproken. Zo nee: analyse wordt opgesteld waardoor het is misgegaan en er wordt besproken welke andere oplossingen er nog meer zijn. Er worden afspraken gemaakt over het vervolg.
6. Afhankelijk van de afspraken is er een vervolggesprek. Indien de oplossingen niet tot een bevredigend resultaat leiden, kan externe hulp worden gezocht.

Opmerkingen:

- Alle concrete acties en afspraken worden door de leerkracht vastgelegd. Dit wordt genoteerd in Parnassys.
- Acties en afspraken dienen erop gericht te zijn om het pesten te stoppen en het gedrag te veranderen.

Sociale veiligheid

Met behulp van de vragenlijsten van Vensters PO vragen we de leerlingen uit groep 6,7 en 8 naar de veiligheid op school. Met het team hebben we een ambitie bepaald voor sociale veiligheid. De ambitie staat in het schoolplan en het jaarplan. De resultaten van de leerlingtevredenheidsspeiling bespreken we ieder jaar met de leerlingenraad. Over het algemeen voelen de kinderen zich veilig in de klas en op school. De kinderen uit de leerlingenraad denken heel constructief mee over oplossingen om het bijvoorbeeld nog veiliger te maken op het schoolplein. Deze acties verwerken we in ons jaarplan.

BIJLAGEN OMGANGSPROTOCOL

Bijlage 1 Rollen bij pesten en inzet bij deze rollen

Op het niveau van het gepeste kind

Algemeen:

De hulp aan het slachtoffer staat voorop. Kinderen die voortdurend worden gepest, kunnen op verschillende manieren reageren. De meeste kinderen worden passief en zitten er duidelijk mee. Soms gaat een gepest kind zelf uitdagen. Beide vormen van gedrag zijn 'aangeleerd', in de zin van 'reacties op uitstoting'. Dit gedrag kan ook weer afgeleerd worden.

In dit geval zijn bijvoorbeeld sociale vaardigheidstraining, op zelfverdediging, kanjertraining goede interventies.

Begeleiding van de gepeste leerling

- Medeleven tonen en luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest.
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het pesten. Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken.
- De leerling in laten zien dat je op een andere manier kunt reageren. Zoeken en oefenen van een andere reactie bijvoorbeeld je niet afzonderen.
- Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest.
- Nagaan welke oplossing het kind zelf wil.
- Sterke kanten van de leerling benadrukken.
- Belonen (schouderklopje) als de leerling zich anders/beter opstelt.
- Het gepeste kind niet over beschermen bijvoorbeeld naar school brengen of 'ik zal het de pesters wel eens gaan vertellen'. Hiermee plaats je het gepeste kind in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen.

Op het niveau van de pester:

Algemeen:

Er wordt uiteraard met de pester gesproken, zie stappenplan van het pestprotocol. Dit kan een probleemoplossend gesprek zijn (op zoek naar de oorzaak) om vervolgens de gevoeligheid voor wat hij met het slachtoffer uithaalt te vergroten, gekoppeld aan afspraken met evaluatiemomenten.

Het advies is om de pester even de gelegenheid te bieden om zijn leven te beteren alvorens zijn ouders bij zijn wangedrag te betrekken. Natuurlijk is dit wel afhankelijk van de ernst van het pestgedrag.

Begeleiding van de pester

- Praten; zoeken naar de reden van de ruzie maken/pesten (baas willen zijn, jaloezie, verveling buitengesloten voelen).
- Laten zien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor de gepeste.

- Excuses aan laten bieden.
- In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft.
- Pesten is verboden in en om de school: wij houden ons aan deze regel; straffen als het kind wel pest, belonen (schouderklopje) als kind zich aan de regels houdt.
- Kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, de 'stop-eerst-nadenken-houding' of een andere manier van gedrag aanleren.
- Contact tussen ouders en school; elkaar informeren en overleggen. Inleven in het kind; wat is de oorzaak van het pesten?

* Oorzaken van pestgedrag kunnen zijn:

- Een problematische thuisituatie;
  - Voortdurend gevoel van anonimiteit (buitengesloten voelen);
  - Voortdurend in een niet-passende rol worden gedrukt;
  - Voortdurend met elkaar de competitie aangaan;
  - Een voortdurende strijd om de macht in de klas of in de buurt.
- Zoeken van een sport of club; waar het kind kan ervaren dat contact met andere kinderen wel leuk kan zijn.
  - Inschakelen hulp; sociale vaardigheidstrainingen; Jeugdgezondheidszorg; huisarts; GGD.

Op het niveau van de zwijgende middengroep

Om de zwijgende middengroep tot bondgenoot in de strijd tegen het pesten te maken zijn de volgende acties mogelijk:

- Pesten aan de orde stellen in de klas bijvoorbeeld door aandacht voor dit pestprotocol en het onderwerp regelmatig terug te laten komen. Telkens in andere bewoordingen en ook gebruikmakend van verschillende werkvormen.
- Als een leraar met de klas spreekt over pesten, is het raadzaam geen pestsituatie in de klas als uitgangspunt te nemen, maar het onderwerp daar bovenuit te tillen. Gebeurt dit niet dan kan de klas het probleem ontkennen, bagatelliseren, het slachtoffer de schuld geven of zeggen dat het maar een grapje is. Of de pesters gaan het slachtoffer voor zijn klikken bestraffen.
- Via rollenspel het buitengesloten zijn aan den lijve ondervinden.

Op het niveau van de ouders

Ouders van gepeste kinderen:

- a) Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- b) Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken.
- c) Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terugkomen.
- d) Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- e) Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.

Ouders van pesters:

- a) Neem het probleem van uw kind serieus.
- b) Raak niet in paniek: elk kind loopt kans een pester te worden.
- c) Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.
- d) Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- e) Besteed extra aandacht aan uw kind.
- f) Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- g) Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind.
- h) Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat.

Alle andere ouders:

- a) Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- b) Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan.
- c) Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- d) Geef zelf het goede voorbeeld.
- e) Leer uw kind voor anderen op te komen.
- f) Leer uw kind voor zichzelf op te komen.

Bijlage 2 Signalen die kunnen duiden op pesten

Kinderen die gepest worden, schamen zich vaak en durven er niet goed met anderen over te praten. Zelfs niet met hun ouders. Soms is uit signalen op te maken dat er iets aan de hand is.

Mogelijke signalen zijn:

- Het kind heeft angst om naar school te gaan;
- Heeft weinig of geen vrienden;
- Vervalt in vroeger gedrag zoals weer in bed plassen of weer gaan duimen;
- Heeft last van concentratiestoornissen, waardoor de schoolprestaties achteruit gaan;
- Heeft vaak geen eetlust;
- Kan ineens veel ruzie gaan maken thuis;
- Zomaar en regelmatig huilen om niets;
- Het kind heeft last hebben van buikpijn, hoofdpijn, misselijkheid;
- Hij/ zij komt thuis uit school met kapotte kleren en beschadigde boeken;
- Het kind heeft verdacht vaak kneuzingen, verwondingen en blauwe plekken;
- Hij/ zij wordt niet uitgenodigd voor feestjes!
- Het kind fietst alleen naar school;
- Slaapt onrustig en droomt naar;
- Vraagt of steelt geld van de familie;
- Het kind neemt geen klasgenootjes (meer) mee naar huis.

Pesten op school is te herkennen aan een veelheid van signalen:

- Altijd een bijnaam, de persoon nooit bij de eigen naam noemen;
- Zogenaamde leuke opmerkingen maken over die persoon;
- Een klasgenoot telkens weer ergens de schuld van geven;
- Briefjes doorgeven;
- Beledigen;
- Opmerkingen maken over kleding;
- Isoleren en negeren;
- Na schooltijd opwachten, schoppen of slaan;
- Op weg naar huis achterna rijden;
- Naar het huis van de gepeste gaan;
- Bezittingen afpakken;
- Schelden of schreeuwen;
- Online pesten.

Signalen voor de leerkracht:

- De leerling is **vaak afwezig**; gaat niet graag naar school;
- De gepeste is vaak betrokken bij samenscholingen of **opstootjes** in de klas of op de speelplaats;
- De leerling zoekt de **veiligheid van de leerkracht** op;
- Een leerling wordt vaak met een bijnaam aangesproken door klasgenoten;
- Er is een verhoogde kans op **psycho-somatische klachten** (hoofdpijn, buikpijn);
- De **schoolresultaten** van de leerling gaan plots achteruit;

- De leerling wordt dikwijls als **laatste gekozen** bij het indelen van groepjes (sportles, groepswerk);
- De leerling **isoleert zich** van de anderen, soms met één vriend(in);
- De leerling is vaak alleen en **buitengesloten** tijdens pauzes en tijdens het overblijven;
- De leerling blijft **dicht bij de onderwijzer** staan tijdens pauzes en tijdens het overblijven;
- Opvallend vaak zijn er spullen kapot of verdwenen bij een leerling;
- Een leerling is vaak betrokken bij vechtpartijtjes, scheldpartijen etc.
- Een leerling is steeds het mikpunt van "grapjes". Pen weggooiden, etui overgooien, stoel wegzetten etc.
- De leerling gedraagt zich gestrest, **ongelukkig** en depressief;
- De leerling gedraagt zich schichtig, schrikt snel, durft iemand niet aan te kijken etc.
- De schoolprestaties gaan langzaam achteruit;
- De sfeer in de klas is niet goed;
- De leerkracht voelt intuïtief aan dat er "iets" niet klopt in de klas en kan er maar niet de vinger achter krijgen wat het is.